

משרד החינוך

דגשים בנוגע לפרסום הצעה לפתרון בחינת הבגרות בעברית: ספרות ולשון לבתי ספר ערביים

1. ההצעה לפתרון בחינת הבגרות בעברית המפורסמת בזאת היא דוגמה הכוללת כמה אפשרויות פתרון בתשובות הפתוחות, והיא אינה ממצה. במהלך הבדיקה ייתכן שייעשו שינויים ו/או הרחבות באפשרויות התשובה שיקבלו מעריכי הבחינה.
2. הפתרון להלן מביא את עיקר הסוגיות המרכזיות שהיו טעונות ליבון במסגרת המבחן, אך יודגש כי הוא איננו תשובה מלאה ומקיפה, המזכה בניקוד מלא. נדגיש כי ציון המבחן מורכב, מטבע הדברים, גם מגורמים נוספים שאינם מובאים בפתרון זה, ובהם: רמת ההתבטאות וניסוח התשובה, הקפדה על כללי הדקדוק והכתיב, התמקדות בעיקר, התבססות נכונה וראויה על הטקסט ועוד.
3. אם יתברר שנפלה טעות בהצעת הפתרון, תפורסם בתוך זמן סביר הצעה מתוקנת, והצעת הפתרון המתוקנת תהיה המחייבת. **טל"ח** (טעות לעולם חוזר) – פרסום הצעת הפתרון כפוף לטעויות, ואין בו כדי לחייב קבלת תשובה שגויה בידי מעריכי הבחינה.
4. בהתאם לחוזר מנכ"ל: טוהר הבחינות – תשע"ה/9ד, נבחן בבחינת הבגרות מחויב לפעול על פי נוהלי טוהר הבחינות כדי להבטיח הליך בחינות אמין, הוגן ושוויוני. אם יתעורר חשד שהנבחן הפר את טוהר הבחינות, יחל הליך של **החשדת הבחינה**, כמפורט בחוזר.

[קישור לחוזר המנכ"ל](#)

בהצלחה לנבחנים ולנבחנות!

משרד החינוך

הצעה לפתרון בחינת הבגרות בעברית: ספרות ולשון לבתי ספר ערביים, קיץ תשפ"ב, מס' 014281

פרק ראשון – ספרות (50 נקודות)

חלק א – סיפורת (25 נקודות)

1. משחק עם מפתח / אידה פינק

א. שלושה מן הפרטים האלה:

- האור העמום במטבח.
  - כתמי רטיבות על הקירות.
  - זאת הייתה דירתה השלישית של המשפחה, והיא גרה בה שבועיים.
  - אווירה של פחד ומתח: את הדירות הקודמות עזבה המשפחה בבהילות; האב צעק בחרדה; הילד החוויר.
- ההסבר:** מן הפרטים אפשר ללמוד שהאווירה בבתי יהודיים הייתה קשה, בני המשפחה מאוימים מן המוות המחכה וחשים מצוקה קשה וחרדה.
- **התפקידים המסורתיים של ההורים ושל בנם בן השלוש** – בשל המציאות הלא-נורמלית חל היפוך בתפקידים אלה: ההורים הם שהיו תלויים בילד ובתגובתו למי שיצלצלו בדלת; לילד יש הכוח להציל את הוריו מידי הנאצים.
  - **המושג "משחק"** – במציאות הנורמלית נחשב המשחק לפעילות שיש בה הנאה בלבד, ואילו כאן המשחק באמצעות המפתח משמש להצלת חיים. משחק לחיים ולמוות.
- ג. הסבר:** מן המשפט אפשר ללמוד כי האב ובנו נידונים למוות. גורלו של הבן, כמו גורלו של האב, כבר נחרץ. אם הייתה תקווה כלשהי לבן שיצליח להציל את אביו, הרי משפט זה אומר כי לא זו בלבד שהבן לא יצליח להציל את אביו, גם הוא בעצמו לא יינצל.

2. כריתה / סביון ליברכט

- א. התנהגותה של הניה** – הניה סובלת מטרומה שנגרמה לה בשואה, כאשר סבלו היא וחברותיה במחנה מפנינים ומן המראות הקשים של הכינים שעזבו את גופת חברתה. טראומה זאת גורמת לה לגזור בטרור את שערות נכדתה לאחר שהתגלו כינים בראשה.
- התנהגותו של הבן צבי** – צבי חי בקונפליקט. מצד אחד הוא אוהב את אימו ורוצה להיות איתה בקשר, ומצד אחר התנהגותה המטורפת של האם משפיעה על בתו ועל יחסיו עם אשתו.
- התנהגותה של זיווה** – זיווה סובלת מהתנהגותה המטורפת של חמותה, שגזזה את שערות בתה.
- התנהגותה של מירי** – מירי הנכדה סובלת מהטרומה של סבתה, הגוזזת את שערותיה יום לפני יום הולדתה. היא מייבבת בחוסר אונים.
- ב. המשמעות הסמלית של המילה כריתה** – המילה **כריתה** בסיפור מסמלת את הנידוי וההרחקה של הסבתא מן המשפחה. זיווה הכלה כועסת מאוד על הסבתא שבגלל טראומת השואה התנהגה באופן בלתי שפוי וגזזה את שערות בתה, לכן היא מחליטה לנדות אותה ולהרחיק אותה מהמשפחה.
- ג. הדילמה של צבי** – האם לתמוך באימו ניצולת השואה שגזזה את שערות בתו הקטנה ומכניסה טירוף לחייהם או שמא להחרים אותה ולהתנתק ממנה?
- הדילמה משקפת את היחס לניצולי השואה ולזיכרון השואה – האם על החברה להמשיך ולתמוך בניצולים או אולי מוטב שתשכח אותם כדי לחיות חיים נורמליים?

משרד החינוך

הצעה לפתרון בחינת הבגרות בעברית: ספרות ולשון לבתי ספר ערביים, קיץ תשפ"ב, מס' 014281

3. נמוך, קרוב לרצפה / יהודית הנדל

א. ההתלבטות של האב הזקן: היכן להיקבר? ליד האישה השנייה או לבד?

שתי סיבות להתלבטות מבין אלה:

- הוא אינו רוצה להעדיף את אשתו השנייה על פני הראשונה. / הוא עדיין קשור לאשתו הראשונה.
- הוא אינו רוצה להיקבר לבד. / פוחד מהבדידות.
- הוא אינו רוצה שבתו תכעס עליו על הבחירה שלו להיקבר ליד אשתו השנייה, ולא ליד אימה, אשתו הראשונה.

ב. שניים מבין המקומות וההסברים האלה:

- (בדירת הבת בחיפה) על אחד המדפים באטלייה – מקום זה מראה על ההזנחה של זיכרון האם – שהבת שכחה אותה במשך השנים.
- הבית של האב – התמונה הייתה תלויה שם שנים לפני כניסתה של האישה השנייה. דבר זה העיד על הרגשות העמוקים של האב כלפי האישה הראשונה, עד לרגע שבו הגיעה האישה השנייה.
- הכתם הבהיר שנותר על הקיר ואריזת התמונה בחבילה עטופה וקשורה מעידים שהאב רוצה לשכוח את האם ומנסה להמשיך בחייו.
- (בדירת הבת בתל אביב) תלויה נמוך קרוב לרצפה – הבת תלתה את תמונת האם במקום בולט, קרוב אליה, וכשהדלת פתוחה היא מציצה מהצד. בכל יום היא נראית צעירה יותר. היא חיה בזיכרונה של הבת, והבת קשורה אליה שוב.

ג. מן התיאורים אפשר ללמוד שמצבו הן הפיזי הן הנפשי של האב הוא קשה מאוד. / האב אדם חולה הנוטה למות ועליו

להחליט החלטה קשה שמייסרת אותו. / האב במצב נפשי קשה והאופי שלו הוא קר ונוקשה.

שניים מן התיאורים שלהלן – יש להסביר כיצד כל אחד מהם מעיד על מצבו של האב.

- "פניו היו מכורכמים, והוא כל הזמן בכה" – האב צהוב מחולי, מצער או מבושה, והוא בוכה. תיאור זה מעיד על מצבו הנפשי הקשה של האב.
- "עיניו הכחולות, הצלולות, היו קפואות" – המבט של האב קר וחסר רגש אולי מחולי, אולי כי הוא חסר רגש.
- "עיניו בהקו עכשיו, לא נעות, שתי אבנים כחולות" – עיני האב בוהקות וקפואות, מה שמעיד על חוסר החיות שלו, על חוסר הרגש.
- "פניו עדיין היו אפורים, בצבע עץ" – פניו של האב הם כפני מת, אין בהם חיות.

משרד החינוך

הצעה לפתרון בחינת הבגרות בעברית: ספרות ולשון לבתי ספר ערביים, קיץ תשפ"ב, מס' 014281

חלק ב – שירה (25 נקודות)

4. כתונת איש המחנות / אבנר טריינין

א. שלושה הבדלים מבין אלה:

- כתונת הפסים: בסיפור המקראי תפרו אותה רק ליוסף, ואילו בשיר הלבישו בה את כולם.
  - קנאת האחים: בסיפור המקראי האחים מקנאים ביוסף, ואילו בשיר האחים אינם מקנאים, מכיוון שגם להם יש כתונות.
  - החלומות: בסיפור המקראי יוסף חלם חלומות שהיה להם פתרון, ואילו בשיר היהודי לא חלם ולא פתר.
  - שער העיזים: בסיפור המקראי נרצח שער העיזים ודמו נטבל בכתונת, ואילו בשיר לא נרצח שער עיזים, אלא היהודים. הדם הוא דמם של היהודים.
  - בסיפור המקראי האב הכיר את כתונת בנו, ואילו בשיר האב אינו מכיר אותה.
  - בסיפור המקראי האב מתאבל על בנו ובסופו של דבר פוגש אותו, ואילו בשיר האב לא שב לראות את בניו.
- התרומה של ההבדלים להעברת המסר: ההבדלים מדגישים את גודל האסון שקרה בשואה ואת השינוי לרעה שחל במצבו של היהודי מתקופת התנ"ך ועד לתקופת השואה.

ב. הבדל אחד מבין ההבדלים שלהלן בין תגובתו של האב ובין תגובתו של יעקב:

- בשיר האב לא הכיר את כתונת בנו היהודי (כי רבים היו היהודים שמתו), ואילו בסיפור המקראי האב הכיר מייד את כתונת בנו.
  - בשיר האב לא המשיך לראות את בניו, ואילו בסיפור המקראי האב התאבל על בנו ובסופו של דבר פגש אותו.
- המשותף לתגובות:
- הן האב בסיפור המקראי הן האב בשיר ממלמלים/אומרים חיה רעה. שניהם מבינים כי רק חיה רעה יכלה להרוג את בניהם.

ג. כתונת הפסים – קווים, הדוגמה המצוירת על הכתונות.

כתונת הפסים – הפסים במסילת הרכבת.

5. הכתם נשאר על הקיר / דוד אבידן

א. שתיים מן התכונות האלה והסברן:

- גיבור טרגי הוא אדם הנאבק להשתחרר מאי־צדק בחברה שבה הוא חי. הדובר בשיר נאבק כדי להסיר את הכתם מעל הקיר שהוא סמל לנגע חברתי, לדיכוי, לקיפוח או לעוולה כלשהי.
  - הגיבור הטרגי נלחם בעקשנות ובאומץ ולמרות הכישלונות הוא ממשיך. הדובר בשיר עקשן ונחוש לסלק את הכתם מעל הקיר. הוא מנסה להסיר את הכתם בדרכים שונות העומדות לרשותו – בסכין, במכת אגרוף ובאמצעות דמו. בכל פעם שדרך אחת נכשלת הוא מנסה בדרך הבאה.
  - הגיבור הטרגי ממשיך במאמציו ואף מוכן להקריב את חייו למען המטרה. כשירים בגיבור בשיר הוא מבקש לעמוד סמוך לכתם, ומנסה שדמו יכסה את הכתם. כלומר לא אכפת לו למות ובלבד שיצליח לכסות את הכתם.
- ב.** משמעות החזרה: משפט זה מבטא את האמונה התמימה של הגיבור שדמו יספיק כדי לכסות את הכתם, החזרה עליו מדגישה את הרעיון המרכזי שמתבטא בפזמון החוזר: "אם כך ואם כך הכתם נשאר על הקיר", כלומר, גם הקרבת החיים אינה מועילה לתיקון החברה.

ג. המעורבות של הדובר בסילוק הכתם הולכת ומתגברת לאורך השיר.

בתחילת השיר הדובר שולח מישהו להסיר את הכתם. לאחר מכן הוא שולח את הצבע, ולאחר מכן את הסייד. בהמשך גוברת מעורבותו של הדובר והוא משתמש באמצעים העומדים לרשותו, עד הסוף שבו הוא מקריב את גופו ודמו.

משרד החינוך

הצעה לפתרון בחינת הבגרות בעברית: ספרות ולשון לבתי ספר ערביים, קיץ תשפ"ב, מס' 014281

6. הוראות לגנבת הגבול / דן פגיס

א. הנמען הוא יהודי הבורח ממחנה הריכוז, ממקום שבו נשקפה לו סכנת חיים. הדובר מכנה אותו "אדם בדוי" מכיוון שהיהודי בורח בזהות בדויה. כדי לברוח היו דרושים לו דרכון חדש, מעיל הגון ושם חדש. כל הפריטים האלה הם למעשה פריטים של אדם שלא קיים.

ב. ההוראות המנוגדות הן: "אסור לך לזכור", "אסור לך לשכוח". שתי ההוראות אלה, לזכור ובאותה עת לשכוח, מבטאות את הקונפליקט של הפליט היהודי הנמלט: מצד אחד כלפי חוץ הוא צריך להפנים את הזהות הבדויה, לשכוח שהוא אסיר נמלט, לזכור שהוא אדם חופשי "מתוקן ומיושב" ולהתאים את עצמו אל הזהות הבדויה, כדי שיוכל להימלט מהתופת ולשרוד. מצד אחר, כלפי פנים, בתוכו, כלפי עצמו, הוא חייב להישאר נאמן לזהותו האמיתית. לזכור מי הוא באמת, ולא לשכוח את זוועות השואה ואת אחיו היהודים שנספו במשרפות ולא נותר מהם דבר אלא גיצים בוערים.

ג. הביטויים

"עיניך כבר כחולות" – סמל למראה הגזע הארי שהיה הבסיס לאידאולוגיה הנאצית.

"הגיצים מתוך ארובת הקטר" – ניצוצות האש שדבקו ביהודי כשברח.

"קרון הרכבת" – בתקופת השואה שימשו הקרונות להובלת יהודים למחנות ההשמדה.

"הוראות לגנבת הגבול" – הכותרת. בתקופת השואה יהודים רבים חצו את הגבול של מדינתם כדי להימלט מן הנאצים.

משרד החינוך

הצעה לפתרון בחינת הבגרות בעברית: ספרות ולשון לבתי ספר ערביים, קיץ תשפ"ב, מס' 014281

פרק שני – לשון (50 נקודות)

שאלה 7

- א. (1) ס-ו-ר / ס-י-ר
(2) הפעיל
(3) הוסרה / תוסר
- ב. (1) י-ש-ב
(2) התפעל
(3) שבו
- ג. (1) נ-כ-ר
(2) נפעל
(3) להכיר
- ד. (1) פ-נ-י / פ-נ-ה
(2) קל / פעל
(3) אתפנה

שאלה 8

א. דרך התצורה של השמות המודגשים היא בסיס וצורך סופי, והמשמעות המשותפת לארבעת השמות המודגשים היא מקום / מקומות.

- ב. (1) לוחית
(2) הקטנה / מכשיר
(3) כלי תחבורה

ג. מקטל

ד. זיכרון

שורש ומשקל

שאלה 9

א.

שלמים	נחי פ"ו	נחי ע"ו	נחי ל"ה
IV	II	I V	III

ב.

קל (פעל)	הפעיל
III	I
IV	II
V	

משרד החינוך

הצעה לפתרון בחינת הבגרות בעברית: ספרות ולשון לבתי ספר ערביים, קיץ תשפ"ב, מס' 014281

שאלה 10

- א. ל
- ב. ב
- ג. את
- ד. עם
- ה. ב

שאלה 11

- א. פתוחות
- ב. המציא
- ג. יכלתי
- ד. הזילו
- ה. לכבות
- ו. אצלם
- ז. הוא
- ח. לקרות
- ט. לקפור
- י. לויתי

שאלה 12

- א. משפט פשוט: I או IV
- משפט מורכב: II
- משפט מחובר: III

ב. על הנבחרים לציין ארבעה תפקידים תחביריים בלבד.

האחרון – לוואי

היה – אוגד

שינויי – נושא

עד לקוטב הצפוני – תיאור

מזהיר – נושא

סכנות – מושא

שאלה 13

- א. (1) בתוכניות של מדענים רבים מרחבי העולם שולבו / משולבות מסקנות הדוח הבין-לאומי.
- (2) – במשפט הפעיל התפקיד התחבירי של הצירוף "מסקנות הדוח הבין-לאומי" הוא מושא.
- במשפט הסביל התפקיד התחבירי של הצירוף "מסקנות הדוח הבין-לאומי" הוא נושא.

ב. (1) אף על פי כן / למרות זאת / ובכל זאת / ועם זאת / אולם

(2) (על) קשר הדוק אנ צעדים

(3) לוואי

(4) רוב – לוואי

משרד החינוך

הצעה לפתרון בחינת הבגרות בעברית: ספרות ולשון לבתי ספר ערביים, קיץ תשפ"ב, מס' 014281

שאלה 14

- א. (1)** I. בגלל
II. אך
III. אם
- (2)** I. סיבה ותוצאה
II. ניגוד
III. תנאי
- ב.** I. לוואי
II. מושא
III. נושא
IV. נשוא